

ČEZMEJNA DANTEJEVA POT

IZ DEVINA V IZOLO

Florentinsko plemstvo in istrski kodeksi

Italija / Slovenija

Dvodnevni izlet

Trajanje: 2 dni**POTEK:**

1. dan: Devin → Trst

2. dan: Trst → Izola (Slovenija)

Tema: od Dantejeve legende v Devinu skozi literarni Trst do kodeksov iz 14. stoletja v Izoli

KRAJŠI OPIS POTI

Dvodnevni izlet, ki razgledno Dantejevo skalo v bližini Devinskega gradu povezuje z bogato literarno-turistično ponudbo v Trstu in literarnimi zakladi v Izoli. Prvi dan je posvečen Italiji: od Devinskega gradu in Rilkejeve pešpoti do Muzeja tržaške književnosti LETS in dveh tržaških projektov — *Per li rami*, mestni literarni sprehodi po petih parkih in vrtovih, ter *Tracce di parole*, fotografsko-literarne poti, posvečene Aniti Pittoni in Gianiju Stuparichu z obiski kavarn in sprehodi po zgodovinskih mestnih ulicah. Drugi dan pot popelje čez mejo, proti Izoli, kjer je na vrsti odkrivanje Dantejevih kodeksov izpod peresa Campennija, Palače Besenghi degli Ughi, pohodniških in kolesarskih stez, arheoloških najdišč in literarnih festivalov na obali slovenske Istre.

1. DAN — DEVIN → TRST

PROGRAM – 1. DAN

Devinski grad in Dantejeva skala

Rilkeva pešpot (obalna sprehajalna pot od Devina do Sesljana, 2 km)

Prihod v Trst, Muzej tržaške književnosti LETS

Kosilo

Per li rami: Ljudski vrt v Trstu (začetek literarnega sprehoda)

Per li rami: Spominski park na griču Sv. Justa

Per li rami: Vrt Sv. Mihaela

Per li rami: Park svetega Ivana

Per li rami: Razgledišče pri obelisku na Opčinah

Alternativna izbira:

Tracce di parole: sprehod, posvečen Aniti Pittoni ali Gianiju Stuparichu (po izbiri)

Nočitev

ITALIJA

Devinski grad in Dantejeva skala

Devin, Trst, Furlanija - Julijska krajina

Lokacija: Devin (Trst), Jadranska obala

Urniki: od 17. marca vsak dan: marca 9:30–16:00 | aprila–septembra 9:30–17:30 | prva polovica oktobra 9:30–17:00 | druga polovica oktobra do 2. novembra 9:30–16:00

Vstopnina: skupna karta (Devinski grad + stari grad): 13,50 EUR | samo stari grad: 5,00 EUR

Dostopnost: skalo vidite z grajskega balkona, dostopnega za invalide

Info: castellodiduino.it

Devinski grad varuje legendarno Dantejevo skalo. Po izročilu, ki ga potrjuje tudi Kandler, je velikega pesnika kot odposlanca Cangrandeja della Scale gostil Hugo VI. Devinski. Dante se je zatekal k razmisleku na skalo, ki se odmaknjeno od obale dviguje nad morje, po njem imenovano Dantejeva skala. Princesa Hohenlohe je o tem napisala pesnitev (Vir: Valentina Petaros Jeromela, *La »Divina« in sloveno*, 2021).

Rilkejeva pešpot

Od Devina do Sesljana, Trst

Lokacija: od Devina do Sesljana (Trst) po robu obmorskih kraških sten

Urniki: odprto vsak dan, vse leto

Vstopnina: brezplačno

Dostopnost: naravoslovna pot ni primerna za osebe z omejeno mobilnostjo

Info: discover-trieste.it

2 km dolga obalna pot po robu kraških sten, ki strmo padajo v Jadransko morje. Pešpot je poimenovana po Rainerju Marii Rilkeju, ki je tu napisal znamenite Devinske elegije. Pot poteka ob Naravnem rezervatu Devinske stene.

Muzej tržaške književnosti LETS – Trst

Trst

Lokacija: center Trsta

Urniki: ponedeljek–sobota 10:00–17:00 | nedelja 10:00–13:00 | zaprto ob torkih

Vstopnina: brezplačno

Dostopnost: dostopno

Informacije: lets.trieste.it/ita/

Pot po mestu, ki je stičišče evropske književnosti: Svevo, Joyce, Saba, Tomizza.

PER LI RAMI – MESTNI LITERARNI SPREHODI PO TRSTU

Od Ljudskega vrta do razgledišča pri obelisku na Opčinah

Trst – sprehod skozi pet mestnih zelenih površin

Lokacija: Trst – od Ljudskega vrta do razgledišča pri obelisku na Opčinah

Urniki: stalne poti, ki jih lahko samostojno raziskujete s pomočjo kode QR

Vstopnina: brezplačno

Informacije: cizerouno.it

V sklopu projekta *Per li rami* je Ljudski vrt v Trstu izhodišče mestnih literarnih sprehodov, ki povezujejo različne dele mesta in prečkajo čudovite zelene površine. Obiskovalci se tam lahko ustavijo in poslušajo posnetke, dostopne prek kode QR, ki razkrivajo povezavo med avtorji in krajem. Projekt omogoča spoznavanje prepletanja sozvočij in povezav med avtorji ter obiskovalcu razkriva literarne drobtinice in kraje, ki jih lahko kot koščke sestavljanke vsak obiskovalec samostojno sestavi v celoto.

Pisatelji: Svevo, Joyce, Saba, Tomizza, Magris, Manzoni, Covacich, Heinrichen

Postaje literarnega sprehoda:

- ◆ Ljudski vrt (Giardino pubblico) v Trstu – začetna točka | 07:00–19:00 pozimi, 07:00–20:00 poleti | dostopno z invalidskim vozičkom
- ◆ Spominski park (Parco della Rimembranza) – vedno odprto | zaradi stopnic je dostop otežen za osebe z omejeno mobilnostjo
- ◆ Vrt Sv. Mihaela (Giardino San Michele) – 08:00–18:15 pozimi, 08:00–20:15 poleti | težko dostopen za osebe z omejeno mobilnostjo
- ◆ Park sv. Ivana – 07:00–17:00, zaprto ob sobotah in nedeljah | dostopno z invalidskim vozičkom
- ◆ Razgledišče pri obelisku na Opčinah (Belvedere dell'Obelisco a Opicina) – vedno odprto | dostopno z invalidskim vozičkom

TRACCE DI PAROLE: ANITA PITTONI IN GIANI STUPARICH V TRSTU

Kjer se kraji srečajo z zgodbami

Trst – mestne fotografsko-literarne poti

Lokacija: Trst mestno središče – dvorana Selva v palači Gopchevich in Muzej LETS (dopoldan)

Urniki: festival: 24. januarja – 8. februarja 2026 | dopoldne 10:00–13:00, popoldne 14:00–17:00

Obiskovalci lahko samostojno raziskujejo opisane poti tudi po zaključku festivala.

Vstopnina: preverite

Dostopnost: dostopno

Informacije in datumi: exhibitaround.com

Projekt *Tracce di parole. Anita Pittoni in Giani Stuparich v Trstu, kjer se kraji srečajo z zgodbami* postavlja v ospredje literarno in umetniško kulturo Trsta in dve izjemni osebnosti 20. stoletja, katerima sta posvečeni dve fotografsko-literarni poti. V tem projektu literarnega trajnostnega turizma se mesto prepleta z življenjem obeh avtorjev, obiskovalcem pa ponuja poučno potopitveno izkušnjo. Osrednji del projekta je dvodnevni

mini-festival. Vsak dan je posvečen enemu avtorju. Posebnost tega projekta je pripovedovanje zgodb (storytelling), ki kot rdeča nit povezuje dogodke. V pripovedih se prepletajo literatura, fotografija in pokrajina, ki mesto spremenijo v živo kulturno kuliso.

Pot, posvečena Aniti Pittoni

- ◆ Trg Unità d'Italia
- ◆ Literarne kavarne v Trstu
- ◆ Ulica San Nicolò
- ◆ Meščansko stanovanje Anite Pittoni v Ulici della Cassa di Risparmio
- ◆ Muzeja Sartorio in Revoltella
- ◆ Knjižnica Hortis

Pot, posvečena Gianiju Stuparichu:

- ◆ Kavarna Caffè alla Stazione
- ◆ Nekdanji licej Dante
- ◆ Družinska hiša v Ulici Trento
- ◆ Rezidenca v Ulici del Monte Cengio
- ◆ Atelje Mascherini
- ◆ Kavarna Tommaseo

2. DAN — IZOLA – DANTEJEVI KODEKSI IN ISTRSKA OBALA

PROGRAM – 2. DAN

Odhod iz Trsta proti Izoli (Slovenija)

Prihod v Izolo, staro mestno jedro

Palača Besenghi degli Ughi in povezava s šestnajstim spevom Raja

Podestatova palača in zgodovina dveh prepisov Dantejevega dela

Sprehod: Dantejeva ulica, beneški lev, italijanska skupnost Comunità Dante Alighieri

Kosilo

Izolana – Hiša morja (muzej)

Mestna knjižnica Izola

Pohodniška pot (po izbiri)

Arheološka najdišča (po izbiri)

SLOVENIJA – IZOLA

Palača Besenghi degli Ughi

Staro mestno jedro Izola, Slovenija

Lokacija: staro mestno jedro Izola, Slovenija

Urniki: staro mestno jedro je vedno dostopno | zunanost palače je vedno na ogled

Vstopnina: brezplačno (staro mestno jedro in zunanost)

Dostopnost: staro mestno jedro je zaprto za promet in v celoti dostopno

Informacije: visitizola.com

V šestnajstem spevu Raja je Dante zapisal verze, v katerih Cacciaguida našteva starodavne florentinske rodbine: »Videl sem Ughe, Catelline, Grece, Filippe...« (Raj, šestnajsti spev, 88-90). Rodbina Besenghi degli Ughi iz Izole ohranja to povezanost s Firencami. V 19. stoletju je bil Giuseppe Pasquale Besenghi degli Ughi eden najizrazitejših izobražencev v Istri.

Podestatova palača in srednjeveška prepisa Dantejevega dela

Staro mestno jedro Izola, Slovenija

Izola se lahko pohvali z dvema kodeksoma, srednjeveškima rokopisoma Božanske komedije, opremljenima s komentarji Benvenuta Rambaldija iz Imole, ki ju je ročno prepisal tedanji podestator notar in sekretar Pietro Campenni iz Tropee. Hranijo ju v Parizu (BnF, Ital. 77) in Benetkah (Marciana, It. IX, 692), nastala pa sta leta 1395 in 1398-1400 v Izoli.

Dantejevi kraji v Izoli

- ◆ Podestatova palača in Beneški krilati lev – zgodovinski sedež uprave, dostopno
- ◆ Palača Besenghi degli Ughi – florentinska rodbina, omenjena v šestnajstem spevu Raja (88–90)
- ◆ Dantejeva ulica (Via Dante) – v Izoli, Piranu in Kopru
- ◆ Italijanska skupnost *Comunità degli Italiani Dante Alighieri* – kulturno, športno in rekreativno društvo
- ◆ Osnovna šola Dante Alighieri v Izoli – Ul. Oktobrske revolucije 10 | dante-alighieri.si
- ◆ Nekdanja italijanska šola Dante Alighieri – zgodovinska stavba, delno dostopna

Muzeji in knjižnice v Izoli

- ◆ Izolana – Hiša morja – muzej, ogledi za skupine po dogovoru 05 640 10 50
- ◆ Mestna knjižnica Izola – Ul. Osvobodilne fronte 15 | pon.–pet. 09:00–18:30 | izo.sik.si

Literarni festivali v Izoli

- ◆ **Forum Tomizza:** literarni festival, maj: razstave, predstavitve knjig, literarne poti, simpoziji
- ◆ **Informacije:** forumtomizza.com
- ◆ **Vilenica:** mednarodni literarni festival, september: okrogle mize, branja, srečanja o Srednji Evropi

Informacije: vilenica.si

DODATNI NASVETI

SLOVENIJA

Izolske pešpoti

- ◆ Po poteh vodnih virov – vse leto
- ◆ Krajša in daljša pot na hrib – vse leto
- ◆ Pot po soncu – vse leto
- ◆ Po Strunjanski dolini – vse leto

Izolske kolesarske poti

- ◆ Po poti nekdanje železnice Parenzane – vse leto
- ◆ Po istrskem podeželju – vse leto
- ◆ Po korteški strmini – vse leto
- ◆ Od Medljana do Kroga – vse leto
- ◆ S kolesom po nekdanji obalni cesti – vse leto

Izolska arheološka najdišča

- ◆ Arheološko najdišče Kaštelir – vse leto | visitizola.com
- ◆ Arheološki park Simonov zaliv – april–september | vila.simonovzaliv@upr.si
- ◆ Arheološko območje Viližan – vse leto

Literarne poti in kraji

- ◆ Ilirska Bistrica – Pot Dragotina Kette: <https://www.ilirska-bistrica.si/objava/967469>
- ◆ Sežana – Pot in hiša Srečka Kosovela: sezana.si/objava/301140
- ◆ Dutovlje – Spominska soba Borisa Pahorja: <https://www.visitkras.info/soba-borisa-pahorja>
- ◆ Velike Lašče – Hiša Levstika in Stritarja: <https://velikolaska.si/en/spominska-soba/>
- ◆ Nova Gorica – Ljubka Trail po sledih Ljubke Šorli: <https://www.go2025.eu/en/projects/the-ljubka-trail>

- ◆ Vrhnika – Spominska soba in Pot Ivana Cankarja: <https://visitvrhnika.si/>
- ◆ Ljubljana – Hiša Valentina Vodnika: <https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/>

ITALIJA

Literarne poti in kraji, Furlanija-Juljska krajina

- ◆ Trst – Pot Fulvia Tomizze: https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-tomizza/#pll_switcher
- ◆ Trst – Pot Itala Sceva: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-svevo/>
- ◆ Trst – Pot Umberta Saba: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-saba/>
- ◆ Trst – Pot Jamesa Joyce: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-joyce/>
- ◆ Trst – Pot Piccolomini: <https://tristemetro.eu/itinerari/itinerario/66/itinerario-piccolomini>
- ◆ Trst – Pot Sir Richard Burton: <https://tristemetro.eu/itinerari/itinerario/64/itinerario-sir-richard-burton>
- ◆ Trst – Pot Scipia Slataper: <https://tristemetro.eu/itinerari/itinerario/60/itinerario-scipio-slataper>
- ◆ Gabriele D'Annunzio – Kip, Devinski grad, Štivan, Bazilika v Akvileji, Červinjan
- ◆ Gradež – Kraj Biagia Marin: [youtube](https://www.youtube.com/watch?v=2jBpc6seAN4)
- ◆ Lignano in Marano: Ernest hemingway: <https://www.youtube.com/watch?v=2jBpc6seAN4>
- ◆ Gorica: Pot Carla Michelstaedter: <https://letsgo.gorizia.it/percorso/carlo-michelstaedter-e-la-comunita-ebraica-di-gorizia/>
- ◆ Gorica - Rojstna hiša Graziadia Isaie Ascoli: <https://letsgo.gorizia.it/punto-di-interesse/casa-di-graziadio-isaia-ascoli/>

DANTEJEVI KODEKSI V FURLANIJ

V Furlaniji - Juljski krajini se hrani šest Dantejevih rokopisov, ki pričajo o veliki ljubezni do Danteja na tem območju (G. Vale). Trije pomembnejši kodeksi:

- ◆ Guarnerijeva knjižnica (*Biblioteca Guarneriana*) v kraju San Daniele del Friuli – Fontaninijev kodeks
- ◆ Nadškofijska in Bartolinijeva knjižnica (*Biblioteca Arcivescovile e Bartoliniana*) v Vidmu – Bartolinijev kodeks
- ◆ Knjižnica Univerze v Vidmu (*Biblioteca dell'Università di Udine*) – Floriov kodeks

Claricinijev kodeks, ki je bil po Griggijevi oceni prepisan v Čedadu, je edini, za katerega obstajajo dokazi o tem, da je bil izdelan v Furlaniji (Favaro, 2017, 26).

LITERARNI PARKI V FURLANIJ - JULJSKI KRAJINI

- ◆ Park Ungaretti v Zagraju (Gorica) – park, posvečen Giuseppeju Ungarettiju
- ◆ Literarni park Ippolito Nievo Cordovado (Pordenone) – *Spoved Italijana*

LITERARNI FESTIVALI IN DOGODKI V FURLANIJ - JULJSKI KRAJINI

- ◆ Dantedì (25. marca) – mednarodni dan Danteja Alighierija
- ◆ Pordenone Legge – knjižni festival | pordenonelegge.it
- ◆ Dedica Festival Pordenone (festival, posvečen enemu avtorju, v Pordenonu) | dedicafestival.it
- ◆ Monfalcone Geografie (festival GEOgrafije v Tržiču) | geografiemonfalcone.it
- ◆ èStoria Festival Gorizia (festival èStoria v Gorici) | estoria.it
- ◆ TriesteBookfest (tržaški literarni festival) | triestebookfest.com
- ◆ Montagna Teatro Festival Letteratura (festival gorskega literarnega in gledališkega ustvarjanja) – Gledališče Verdi v Pordenonu | teatroverdipordenone.it
- ◆ Riflettori sul nord-est (Severovzhod pod reflektorji) – Latisana | comune.latisana.ud.it

DIGITALNI VIRI

- ◆ Devinski grad: castellodiduino.it
- ◆ Spletna stran Visit Izola: visitizola.com
- ◆ Podcast SicCome Dante: siccomedante.it

VREDNOST ČEZMEJNE IZKUŠNJE

Dvodnevni izlet povezuje Dantejevo legendo s tržaške obale z oprijemljivo literarno dediščino v Izoli in z bogato ponudbo mestnega literarnega turizma. Prvi dan je namenjen literarnemu popotovanju po Trstu: od Devinskega gradu, kjer se nahaja Dantejeva skala, po Rilkejevi pešpoti do muzeja tržaške književnosti LETS in nazadnje literarni sprehodi, ki mesto spremenita v živo literarno kuliso — projekt *Per li rami*, ki vodi skozi pet parkov v spremstvu glasov Sveva, Joyca, Sabe in Magrisa, ter fotografsko-literarna sprehoda *Tracce di parole*, ki obujata življenje Pittonijeve in Stuparicha v mestnih kavarnah in po zgodovinskih ulicah. Drugi dan nas pot popelje čez mejo, v Izolo, kjer kodeksa, srednjeveška prepisa Dantejeve Božanske komedije iz 14. stoletja, plemiška palača Besenghi degli Ughi ter celotna kulturna, naravna in športna ponudba obale slovenske Istre dopolnjujejo edinstveno izkušnjo, ki jo ponuja čezmejni literarni turizem.

ČEZMEJNA DANTEJEVA POT

IZ TORVISCOSI V IZOLO

Od novonastalega mesta do pričevanj o Danteju

Italija / Slovenija

Enodnevni izlet

Trajanje: 1 dan (9:00–18.00)**POTEK:** Torviscosa (Italija) → Izola (Slovenija)**Razdalja:** skupaj približno 120 km**Tema:** literarna pričevanja o industrializaciji v 20. stoletju → srednjeveška rokopisna pričevanja

KRAJŠI OPIS POTI

Pot združuje dva ključna trenutka italijanskega zgodovinskega dogajanja: industrializacijo v 20. stoletju in Dantejev srednji vek. Pot se začne v Torviscosi, novonastalem mestu, zgrajenem med letoma 1937 in 1940 za proizvodnjo celuloze, ki se je danes preobrazilo v *literarno mesto*, kjer profesionalni igralci uprizarjajo dela o melioraciji, industrializaciji in družbeni preobrazbi Furlanije. Gre za multimedijsko izkušnjo, ki prikazuje, kako je književnost 20. stoletja opisovala velike gospodarske spremembe. Po prečkanju meje s Slovenijo pot zapelje do Izole, kjer je v 14. stoletju notar in sekretar Pietro Campenni iz Tropee (v letu 1395 in med letoma 1398 in 1400) ročno prepisal dva kodeksa Božanske komedije, ki ju danes hranijo v Parizu in Benetkah. Od zgodbe o industrializaciji do srednjeveškega rokopisnega pričevanja: pot, ki prikazuje, kako je vsaka doba uporabljala svoja sredstva, da je opisala preobrazbo okolja in utrdila kolektivni spomin.

PROGRAM DNEVA

Prihod v Torviscoso, začetek literarne poti
Malisana (podeželski zaselek in cerkev iz 14. st.)
Delavska vas in Trg del Popolo
Delavsko društvo 1938 (originalna notranja oprema)
Odhod proti Sloveniji (prek Trsta)
Kosilo
Prihod v Izolo
Podestatova palača in zgodovina dveh kodeksov
Palača Besenghi degli Ughi
Povratek

ITALIJA

Literarna Torviscosa – Mesto iz 20. stoletja

Torviscosa in Malisana, Videm, Furlanija - Julijska krajina

Lokacija: center Torviscose in zaselek Malisana

Trajanje ogleda: celoten ogled traja 2 uri

Vstopnina: brezplačno

Dostopnost: popolnoma dostopno – sodobno mesto na ravnem terenu

Informacije: protorviscosa.it

Interaktivne tehnologije

Brezplačen avdio vodnik na spletni strani izi.TRAVEL: protorviscosa.it/turismo/territorio-torviscosa-citta-fabbrica-di-fondazione/

Video-avdio vodnik: *Torviscosa letteraria (Literarna Torviscosa)* vodnik s posnetki igralcev (projekt Interreg DANTE)

Pro Torviscosa: protorviscosa.it

Literarna pričevanja o industrializaciji

Tako kot je Dante skozi like Božanske komedije pripovedoval o srednjeveških Firencah in o političnih spremembah tedanjega časa, so pisatelji 20. stoletja pripovedovali o veliki industrijski preobrazbi Italije. Torviscosa predstavlja tak prehod: iz močvirnatga območja v industrijsko mesto v pičlih treh letih (od leta 1937 do leta 1940). Književnost je pričala o tem zgodovinskem pretresu: melioracija močvirij, prihod delavcev, rojstvo do tedaj neobstoječe skupnosti, režim, ki je oblikoval ljudi in mesta. Skozi glas igralcev, ki uprizarjajo ta dela, mesto postane živo prizorišče pripovedovanja o spremembah.

Zanimivosti:

- ◆ Malisana – podeželski zaselek in cerkev iz 14. st. z izvirnimi freskami
- ◆ Delavska vas iz tridesetih let – racionalistična arhitektura
- ◆ Metafizični Trg del Popolo – mestna hiša iz leta 1937
- ◆ Trg Marinotti 1937–38, gledališče in Drevored Villa
- ◆ Industrijski obrat – vidna industrijska arheologija
- ◆ Delavsko društvo 1938 – ohranjena notranja oprema iz tridesetih in štiridesetih let 20. stoletja (ogled notranjosti: pon.–sob. 08:00–14:00, pet. 08:00–20:00, zaprto ob nedeljah)

SLOVENIJA

Izola – Kodeksi iz štirinajstega stoletja in plemiška palača

Podestatova palača in Palača Besenghi degli Ughi, Izola

V Izoli najdemo dve pisani pričevanji o spominu na Danteja. Med letoma 1395 in 1400 je notar in sekretar Pietro Campenni iz Tropee ročno prepisal dva kodeksa Božanske komedije, opremljena s komentarji Benvenuta Rambaldija iz Imole. Kodeksa, hranjena v Parizu in Benetkah, sta plod temeljitega in natančnega dela. Vsaka stran je bila prepisana črka za črko, okrašena in vezana. Palača Besenghi degli Ughi pa priča o plemiških vezeh. Rodbina Ughi, ki jo Dante v šestnajstem spevu Raja uvršča med velike florentinske rodbine, je v Izoli našla novo slavo prek družine Besenghi. V 19. stoletju je bil Giuseppe Pasquale Besenghi degli Ughi eden najdejavnejših izobražencev v Istri. Od pripovedi o sodobni industrializaciji do srednjeveških kodeksov: pot prikazuje plastovitost literarnega spomina.

Lokacija: staro mestno jedro Izola, Slovenija

Urniki: staro mestno jedro je vedno dostopno | Palača Besenghi: zunanost si je možno ogledati kadarkoli

Vstopnina: brezplačno (staro mestno jedro in zunanost)

Dostopnost: staro mestno jedro je zaprto za promet in v celoti dostopno

Informacije: visitizola.com

Zanimivosti:

- ◆ Podestatova palača – sedež beneške uprave
- ◆ Zgodovina dveh kodeksov Pietra Campennija (v letih 1395 in 1398-1400)
- ◆ Palača Besenghi degli Ughi – plemiška arhitektura
- ◆ Povezava: Raj, šestnajsti spev, 88-90 (»Videl sem Ughe...«)
- ◆ Beneški krilati lev in Dantejeva ulica
- ◆ Srednjeveško mestno jedro, zaprto za promet

DIGITALNI VIRI

- ◆ Pro Torviscosa: protorviscosa.it
- ◆ Visit Izola: visitizola.com
- ◆ Podcast SicCome Dante: siccomedante.it
- ◆ Brezplačen avdio vodnik na spletni strani izi.TRAVEL: protorviscosa.it/turismo/territorio-torviscosa-citta-fabbrica-di-fondazione/

DODATNI NASVETI

ITALIJA

Literarne poti in kraji, Furlanija-Juljska krajina

- ◆ Moimacco: Vila De Claricini Dornpacher: <https://villadeclaricini.it/>
- ◆ Gemona del Friuli: Katedrala in Dantejev zvon: <https://visitgemona.com/feel/arte-e-cultura/duomo/>
- ◆ Casacco - Muzej Carla Sgorlon: <https://comune.cassacco.ud.it/it/vivere-il-comune-100375/luoghi-%20100376/museo-lcarlo-sgorlon-%20163044>
- ◆ Videm in Santa Maria la Longa – Kraji Giuseppe-ja Ungaretti: <https://www.lavitacattolica.it/santa-maria-la-longa-una-guida-sui-luoghi-vissuti-da-ungaretti/>
- ◆ Grad Colloredo di Monte Albano: Ippolito Nievo <https://consorziocastelli.it/icastelli/udine/colloredo>

SLOVENIJA

Literarne poti in kraji

- ◆ Ilirska Bistrica – Pot Dragotina Kette: <https://www.ilirska-bistrica.si/objava/967469>
- ◆ Sežana – Pot in hiša Srečka Kosovela: sezana.si/objava/301140
- ◆ Dutovlje – Spominska soba Borisa Pahorja: <https://www.visitkras.info/soba-borisa-pahorja>
- ◆ Velike Lašče – Hiša Levstika in Stritarja: <https://velikolaska.si/en/spominska-soba/>
- ◆ Nova Gorica – Ljubka Trail po sledih Ljubke Šorli: <https://www.go2025.eu/en/projects/the-ljubka-trail>
- ◆ Vrhnika – Spominska soba in Pot Ivana Cankarja: <https://visitvrhnika.si/>
- ◆ Ljubljana – Hiša Valentina Vodnika: <https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/>

VREDNOST ČEZMEJNE IZKUŠNJE

Potovanje vzpostavlja dialog med dvema različnima načinoma ohranjanja kolektivnega spomina. Torviscosa je zgled, kako je književnost v 20. stoletju spremljala in pričala o industrijski preobrazbi Furlanije. Zvočni in slikovni vodiči nam danes odpirajo vrata v dediščino, ki bi sicer ostala skrita očem. Izola pa nas spominja, kako se je pred šeststo leti neki pisar odločil, da bo celotno Božansko komedijo ročno prepisal in tako znanje posredoval po najnaprednejši poti tistega časa – z rokopisom. Dve različni tehnologiji v službi pripovedovanja: na eni strani digitalni video posnetki, na drugi srednjeveški kodeks, okrašen z miniaturnimi. Združeni pa v skupnem cilju – povedati, kdo smo, od kod prihajamo in v kaj se spreminjamo.

ČEZMEJNA DANTEJEVA POT

IZ ORIAGA V IZOLO

Od Vic do Raja • Oriago • Benetke • Izola

Italija / Slovenija

Enodnevni izlet

Trajanje: 1 dan (8:00–17.30)**POTEK:** Oriago/Benetke (Italija) → Izola (Slovenija)**Razdalja:** skupaj približno 250 km (Oriago → Benetke → Izola)**Tema:** vse tri kantike: Vice (Oriago) → Pekel (Benetke) → Raj (Izola)

KRAJŠI OPIS POTI

Izjemno potovanje skozi tri stoletja Dantejeve zgodovine, ki povezuje Italijo in Slovenijo. Pot se začne v Oriagu (Mira, Benetke), kjer spominska plošča obuja spomin na umor Jacopa del Cassera leta 1298, ki ga je Dante ovekovečil v petem spevu Vic. Nato zavije v Benetke, mesto, ki ga v enaindvajsetem spevu Pekla Dante priključuje skozi slovito retorično primero beneškega Arsenala. Zaključi se v Izoli, kjer palača Besenghi degli Ughi priča o povezavah z rodbino iz Firenc, omenjeno v šestnajstem spevu Raja. Izola je tudi kraj, kjer sta bila na prehodu iz 14. v 15. stoletje (1395 in med leti 1398–1400) prepisana dva dragocena rokopisa Božanske komedije, ki ju danes hranijo v Parizu in Benetkah.

PROGRAM DNEVA

8:00 – Odhod proti Oriagu

8:30 – Vila Moro v Oriagu: spominska plošča z Dantejevim petim spevom Vic

10:30 – Kratek postanek pri beneškem Arsenalu (ogled zunanosti, po izbiri)

11:00 – Odhod proti Trstu in slovenski meji

13:00 – Kosilo po poti

13:30 – Prihod v Izolo (Slovenija)

14:30 – Palača Besenghi degli Ughi in staro mestno jedro

15:30 – Podestatova palača in zgodovina dveh prepisov Dantejevega dela

16:30 – Obisk pri italijanski skupnosti – Comunità Italiana Dante Alighieri

17:30 – Povratek v Italijo

ITALIJA

Vila Moro – Dantejeva spominska plošča z verzi iz Vic

*Ulica Nazionale (Riviera del Brenta), Oriago, 30034 Mira (Benetke)***Lokacija:** Ulica Nazionale, Oriago di Mira (Benetke), Riviera del Brenta**Urniki:** zunanjo spominsko ploščo si je mogoče ogledati kadarkoli | notranjost stavbe je zasebna last

Vstopnina: brezplačno (zunanji ogled)

Dostopnost: popolna (vidno s ceste)

Informacije: riviera-brenta.it

Informacije: comune.mira.ve.it

Na pročelju vile Moro v Oriagu je spominska plošča z verzi iz petega speva Vic (79-84), ki pripovedujejo o umoru Jacopa del Cassera. Jacopo del Cassero je bil bolonjski podestà (tedanji najvišji predstavnik komune) in je leta 1298 skušal ubežati morilcem, ki jih je najel Azzo VIII. d'Este. Na begu proti Miri so ga ti v bližini Oriaga ujeli in umorili. Dante je to tragično zgodbo povzdignil v poezijo, Oriago pa se je s tem trajno zapisal v italijansko literarno dediščino.

Zanimivosti:

- ◆ Spominska plošča na pročelju z verzi iz petega speva Vic
- ◆ Beneška arhitektura vile iz 18. stoletja
- ◆ Lokacija ob kanalu Brente
- ◆ V okolici – druge beneške vile na rivieri kanala Brente

Arsenal v Benetkah – Pekel, enaindvajseti spev

Campo dell'Arsenale, Castello, Venezia

Lokacija: trg Campo dell'Arsenale, četrt Castello, Benetke

Urniki: ogled zunanosti je vedno na voljo

Vstopnina: brezplačno (ogled zunanosti)

Dostopnost: dostopno

Dante je na svojih poteh po Italiji v času izgnanstva obiskal Benetke. Močno ga je prevzel Arsenal, ladjedelnica, v kateri so Benečani gradili svojo izjemno floto. V enaindvajsetem spevu Pekla priključijo podobo beneškega Arsenala, da bi orisal vrelo smolo, ki muči barantače, in s tem ustvari eno najnazornejših primer v Božanski komediji. Predviden je kratek postanek za ogled zunanosti tega kraja, ki je za vedno ovekovečen v literaturi.

SLOVENIJA

Palača Besenghi degli Ughi – Družina iz šestnajstega speva Raja

Staro mestno jedro Izola, Slovenija

Lokacija: staro mestno jedro Izola, Slovenija

Urniki: staro mestno jedro je vedno dostopno | Palača Besenghi: zunanost si je možno ogledati kadarkoli

Vstopnina: brezplačno (staro mestno jedro in zunanost)

Dostopnost: staro mestno jedro je zaprto za promet in v celoti dostopno

Informacije: visitizola.com

Palača Besenghi degli Ughi priča o povezavi med Izolo in Firencami prek plemiške družine, ki jo Dante omenja v šestnajstem spevu Raja: »Videl sem Ughe, Catelline, Grece, Filippe in Ormane, Alberiche, v zatonu že,

meščane te sloveče» Giuseppe Pasquale Besenghi degli Ughi je bil eden najdejavnejših izobražencev v Istri v 19. stoletju. Palača ohranja spomin na to slavno rodbino.

Zanimivosti:

- ◆ Palača Besenghi degli Ughi – plemiška arhitektura
- ◆ Podestatova palača in beneški lev
- ◆ Dantejeva ulica (Via Dante)
- ◆ Srednjeveško mestno jedro, zaprto za promet
- ◆ Obisk pri italijanski skupnosti – Comunità degli Italiani Dante Alighieri
- ◆ Povezanost družine Ughi s Firencami

Dantejevi kodeksi iz Izole

Podestatova palača, staro mestno jedro Izole

Izola je eden redkih krajev ob Jadranu, ki se lahko pohvali s kar dvema lokalno prepisanim kodeksom Božanske komedije. Notar in sekretar Pietro Campenni iz Tropee je med svojim bivanjem v Izoli, prepisal dva čudovita rokopisa tega dela, opremljena s komentarji Benvenuta Rambaldija iz Imole. Prepisa imata zapisani letnici 1395 in 1398–1400. Prepisa, danes hranjena v Parizu (Bibliothèque nationale, Ital. 77) in Benetkah (Marciana, It. IX, 692), pričata o živahni kulturni ravni srednjeveške Istre.

DODATNI NASVETI

Literarne poti in kraji, Benečija

- ◆ Treviso: Dantejev most in Cerkev Svetega Frančiška
- ◆ Benetke: Rialto, Arsenal
- ◆ Padova: Dantejevo doprsje in tablica Palače Romanin – Jacur
- ◆ Kraji Carla Goldoni: <https://www.turismoletterario.com/autori/carlo-goldoni/>
- ◆ Kraji George Byron: <https://www.venetoinside.com/it/news-e-curiosita/sulle-tracce-di-lord-byron-a-venezia>
- ◆ Kraji Uga Foscolo: <https://www.palladianroutes.com/it/post/ugo-foscolo-poeta-euganeo>
- ◆ Kraji Henrija James: https://www.museodelcamminare.org/progetti/iter/james/james_en.html#intro2
- ◆ Kraji Thomasa Mann: <https://www.venetoinside.com/it/news-e-curiosita/morte-a-venezia-allhotel-des-bains-al-lido>
- ◆ Giovannija Comisso v Trevisu: <https://www.trevisobellunosystem.com/news/tuHo-il-mondo-in-un-metro-quadro-la-casa-di-giovanni-comisso/>
- ◆ Goffredo Parise Hiša Muzej v Ponte di Piave: <http://www.trevisobellunosystem.com/news/la-casa-di-goffredo-parise-il-dono-dello-studio-il-valore-della-generosita/>
- ◆ Poti Andrea Zanzotto: <https://andrezanzotto.it/percorsi/>
- ◆ Ernest Hemingway na Piave: [Ernest Hemingway veneto d'adozione](https://www.laguerradihemingway.eu/)
- ◆ Ernest Hemingway in Giacomo Noventa: <https://www.laguerradihemingway.eu/>
- ◆ Ippolito Nievo (Fratta/Portogruaro in okolica): <https://venice-box.com/i-luoghi-degli-scrittori-un-tour-alla-scoperta-di-ippolito-nievo/>

Literarne poti in kraji, Furlanija-Juljska krajina

- ◆ Trst – Pot Fulvia Tomizze: https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-tomizza/#pll_switcher
- ◆ Trst – Pot Itala Sceva: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-svevo/>
- ◆ Trst – Pot Umberta Saba: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-saba/>
- ◆ Trst – Pot Jamesa Joyce: <https://itinerari.comune.trieste.it/letterari/la-trieste-di-joyce/>
- ◆ Trst – Pot Piccolomini: <https://triestemetro.eu/itinerari/itinerario/66/itinerario-piccolomini>
- ◆ Trst – Pot Sir Richard Burton: <https://triestemetro.eu/itinerari/itinerario/64/itinerario-sir-richard-burton;>
- ◆ Trst – Pot Scipia Slataper: <https://triestemetro.eu/itinerari/itinerario/60/itinerario-scipio-slataper>
- ◆ Gabriele D'Annunzio – Kip, Devinski grad, Štivan, Bazilika v Akvileji, Červinjan
- ◆ Gradež – Kraj Biagia Marin: [youtube](https://www.youtube.com/watch?v=2jBpc6seAN4)
- ◆ Lignano in Marano: Ernest hemingway: <https://www.youtube.com/watch?v=2jBpc6seAN4>
- ◆ Gorica: Pot Carla Michelstaedter: <https://lets-go.gorizia.it/percorso/carlo-michelstaedter-e-la-comunita-ebraica-di-gorizia/>
- ◆ Gorica - Rojstna hiša Graziadia Isaie Ascoli: <https://lets-go.gorizia.it/punto-di-interesse/casa-di-graziadio-isaia-ascoli/>
- ◆ Enrico Galiano – Val Tramontina: [hCps://youtu.be/eXZx3Vlfzs0](https://youtu.be/eXZx3Vlfzs0)
- ◆ Mauro Corona – Erto in Valcellina: [hCps://youtu.be/DxYwrNDFQpl](https://youtu.be/DxYwrNDFQpl)
- ◆ Tullio Avoledo – Valvasone : [hCps://www.youtube.com/watch?v=SbUt2tBmT88](https://www.youtube.com/watch?v=SbUt2tBmT88)
- ◆ Oče David Maria Turolto – Rojstna hiša v Sedeglianu: centrostuditurolto.it/la-casa-natale/
- ◆ Literarni park Ippolito Nievo Cordovado (PN) – Nievejeve izpovedi in svoja območja San martino al tagliamento in Gorizzo

Zgodovinska in identitetna območja, Benečija

- ◆ Rimski most v mestu Ceggia: <https://www.visitveneziaorientale.com/it/ponte-romano-di-ceggia/>
- ◆ Muzej »Museo della Bonifica« v San Donà di Piave: <https://www.museicivici.sandonadipiave.net/museo>
- ◆ Muzejska mreža v Portogruaru

Parki in rečni sistemi, Benečija in Furlanija-Juljska krajina

- ◆ Reka Piave: Consorzio BIM: <https://www.consorziobim.com/>
- ◆ Park Sile: <https://www.parcosile.it/>
- ◆ Reki Lemene in Tagliamento - čezmejna naravna pot

Festivali in prireditve, Benečija

- ◆ »Carnevale dei Ragazzi« (Pust za mlade) v mestu Ceggia: <https://www.carnevalediceggia.it/>
- ◆ Si Viaggiare – Festival popotniške literature v mestu Ceggia: <https://www.festivaletteraturadiviaggio.it/>
- ◆ »PortoImmaginario« v Portogruaru: <https://www.facebook.com/portoimmaginario>
- ◆ Reitia-Festival Ambienta v San Donà di Piave: <https://www.reitiafestival.it/>
- ◆ »CartaCarbone« Festival v Trevisu: <https://cartacarbonfestival.it/>
- ◆ »Equilibri« – Beneški knjižni sejem: <https://equilibrifiera.it/>
- ◆ »Incroci di Civiltà« – Univerza Ca' Foscari (Benetke): <https://www.unive.it/web/it/5461/home>

- ◆ Mestre Book Fest – Mestre (Benetke): <https://mestrebookfest.it/>

SLOVENIJA

Literarne poti in kraji

- ◆ Ilirska Bistrica – Pot Dragotina Kette: <https://www.ilirska-bistrica.si/objava/967469>
- ◆ Sežana – Pot in hiša Srečka Kosovela: sezana.si/objava/301140
- ◆ Dutovlje – Spominska soba Borisa Pahorja: <https://www.visitkras.info/soba-borisa-pahorja>
- ◆ Velike Lašče – Hiša Levstika in Stritarja: <https://velikolaska.si/en/spominska-soba/>
- ◆ Nova Gorica – Ljubka Trail po sledih Ljubke Šorli: <https://www.go2025.eu/en/projects/the-ljubka-trail>
- ◆ Vrhnika – Spominska soba in Pot Ivana Cankarja: <https://visitvrhnika.si/>
- ◆ Ljubljana – Hiša Valentina Vodnika: <https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/>
- ◆ Kobarid: Rojstna hiša Simona Gregoričiča: <https://tol-muzej.si/>
- ◆ Sežana: Spominska soba Srečka Kosovela: <https://www.visitkras.info/>
- ◆ Kranj: Rojstna hiša Franceta Prešerna: <https://visitzirovnica.si/france-preseren/>
- ◆ Škofja Loka – Grad Ivana Tavčar: <https://www.poljanskadolina.com/sl/>

DIGITALNI VIRI

- ◆ Visit Izola: visitizola.com
- ◆ Riviera del Brenta: riviera-brenta.it
- ◆ Podcast SicCome Dante: siccomedante.it

VREDNOST ČEZMEJNE IZKUŠNJE

Potovanje se dotakne vseh treh delov Božanske komedije: Vic v Oriagu, Pekla v Benetkah in Raja v Izoli. Od kraja resničnega umora, ovekovečenega v Vicah, prek Arsenala, priklicanega v Peklu, pa vse do florentinske rodbine, omenjene v Raju – pot sledi razpletu Komedije skozi resnično geografijo. Zaključek v Izoli, kjer je srednjeveški notar in sekretar ročno prepisal celotno delo, nas spominja, da je Božanska komedija do nas prišla tudi po zaslugi »potrpežljivih rok«, ki so bile dejavne na obmejnih območjih.